

Posudek oponenta/školitele bakalářské práce

Jméno studenta: Lucie Krasnayová

Název práce: Práva zvířat v kontextu filosofie Singera a Regana

Jméno vedoucího práce: doc. Mgr. Ondřej Beran, Ph.D.

Jméno oponenta: Jan Rokyta

I. Formální kritéria	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké	x		
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována	x		
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním bádáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska	x		
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	x		

Práce slečny kolegyně splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci.

II. Obsahová kritéria	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	x		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní	x		
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.	x		
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	x		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů	x		

Slečna kolegyně v úvodu své práce rekapituluje tématické okruhy, v nichž se ve své práci bude pohybovat. Stanovila si jednotlivé cíle svého bádání. Dovolil bych si pouze podotknout, že v Reganově díle se objevuje další rozdíl, a to mezi popisem morální teorie a důvody, včetně oprávněnosti důvodů, proč by měla/neměla být přijata. Tento pohled by byl také inspirativní, rozvržení práce slečny kolegyně je ale zcela adekvátní.

Na začátek je nutné k úvodu, a nejenom k němu, zdůraznit, že pohled evropských dějin myšlení na zvířata je daleko různorodější, než je představa P. Singera a dalších filozofů. Slečna kolegyně celou problematiku zpracovala adekvátně a pečlivě vzhledem ke zvolenému tématu – Singer a Regan. Uznání schopnosti cítit bolest se jako systematický pohled na zvířata s morálními důsledky, objevuje u H. Primatta *A Dissertation on the Duty of Mercy and Sin of Cruelty to Brute Animals* (1776). Porfyrios je prvním filosofickým autorem, který přináší filosofické důvody pro vegetariánství. Pohled františkánských legend na zvířata je naprosto odlišný od účelového. Zdůrazňuji, že toto není chyba slečny kolegyně, píšíci o Singerovi a Reganovi, ale chyba například Singera. Jedná se z mé strany o poznámku na okraj, protože vzhledem ke kvalitě předložené práce předpokládám, že slečna kolegyně bude v tématu pokračovat i nadále.

Plně souhlasím s hodnocením, že „Singer vysvětluje, že je zcela amorální, aby fyzické rozdíly představovaly rozdílná práva, jelikož by to poté kupříkladu znamenalo odlišná práva u žen a mužů.“ Souhlasím i s následujícím rozvedením ohledně autonomie práv a morálky. Slečna kolegyně následovně na str. 14 píše o paradoxu u Singera. Nabídl bych zde domněnku, že podstata spočívá ve velice širokém Singerově rozpětí „schopnosti trpět“. Velice přínosná je poznámka: „Singer konstatuje, že tázání se po fyziologicky nemožných věcech je absurdní. To, že je mezi bytostmi rovnost, nemusí ještě znamenat, že tyto dané bytosti musí mít i stejná práva.“

Ke kapitole Formulace argumentů proti speciesismu bych si dovolil doplnit ještě rozdíl, který je v myšlení H. Primatta/J. Benthamy/P. Singera oproti například aristotelskému pojetí.

Mentální zkušenosti/schopnosti nejsou uspořádány z hlediska pocitu bolesti hierarchicky, či kvalitativně.

Ohledně charakteristiky Reganova chápání Descarta a jeho myšlení vůči zvířatům, souhlasím. Nejedná se však pouze o Descarta, ale o celý karteziánský diskurz. Skvěle je popsán s celou jeho krutostí v knize Peter Sahlin: 1668 – The Year of the Animal in France. Změna, přelom v chápání zvířat ve Francii. Určité zproblematizování tradičnější interpretace Descartova postoje vůči zvířatům se zakládá na otázce, co Descartes má na mysli pod „automat/stroj“. Zajímavé úvahy by slečna kolegyně našla ve starším textu Cottingham John, „A Brute to the Brutes?\": Descartes' Treatment of Animals, in Philosophy, Vol. 53, No. 206 (Cambridge University Press 1978).

K samotnému textu, věnujícímu se Reganovi bych doplnil ještě jedno jeho zdůraznění. Vnitřní hodnota je v jeho myšlení kategoricky odlišná od toho, co je instrumentální. Hodnota není nikdy pouhý prostředek. Toto se objevuje i jako jeden z motivů Reganova myšlení, které slečna kolegyně dobře zhodnotila: „Regan se na rozdíl od Singera nesnaží zlepšit pouze životní podmínky zvířat a poskytnout jim tak větší blaho. Neboť tvrdí, že je třeba změnit kompletně celý systém vnímání zvířat ve společnosti.“

V konečném hodnocení Regana, ale i ohledně samotného Regana, v pasáži, kde slečna kolegyně píše o morálním činiteli, plavci, žraloku a varování, bych si dovilil jednu poznámku. Týká se sekularizace křesťanské eschatologie, kde „lev má stolovat s beránkem a dítě strkat ruku do baziliškovy doupěte“. K tomuto chápání všeobecně mírumilovné společnosti (zde se stírá i rozdíl kultura/společnost - příroda) lze v novodobém myšlení dospět sekulární cestou, a to pomocí zákona. Zákon však vždy pouze redistribuuje násilí. Pacifistická vize má eschatologický rozměr, zákon má rozměr normativní.

Část práce, týkající se českého zákonodárství, je dobře zpracována a nabízí vhled do myšlenkového základu pro práva zvířat.

Slečna kolegyně z obsahového hlediska splnila kritéria pro bakalářskou práci v oboru filozofie.

III. Jazyková a grafická kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		x	
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem	x		
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů	x		
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	x		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	x		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	x		

Práce je napsána srozumitelně, množství překlepů je zanedbatelné.

IV. Použitá literatura

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	x		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	x		
3. práce s cizojazyčnou literaturou	x		

Další doporučení:

Pracovní součinnost studenta a školitele v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce):

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě: ano

Návrh hodnocení: A (výborně)

Náměty k rozpravě:

Slečna kolegyně o Singerově uvažování píše: „Někdy zkratka může nastat mezní situace, v níž bude nezbytné obětovat život nějaké živé bytosti (popř. více bytostí) pro jednání, které poskytne nějaký vyšší zájem (resp. důsledky daného jednání).“

Otázky – 1. Charakterizujte z tohoto hlediska kritéria vyššího zájmu.

2. V případě Vaší odpovědi klasickou volbou – tramvajová výhybka - zdůvodněte přesvědčení volby ohledně budoucnosti. Jak předpokládáme, že ve větší zachráněné skupině se nezrodí masový vrah?

V Pardubicích 20.5 2022

oponent Jan Rokyta